

FACTSHEET

Urine sticken in verpleeghuizen

Handvatten voor het bevorderen van
handelen volgens de richtlijn

Waarom deze factsheet?

- In 2018 is de Verenso richtlijn ‘Urineweginfecties bij kwetsbare ouderen’ herzien.
- Hiermee is de rol van de urinestick bij het vaststellen van urineweginfecties (UWI) veranderd: een urinestick kan de diagnose UWI niet bevestigen, en is daarom meestal niet nodig.
- In de praktijk wordt echter nog vaak urine gestickt in situaties waarin dit niet aanbevolen wordt in de richtlijn.

Deze factsheet beschrijft wat zorgorganisaties kunnen doen om urine stikken conform de richtlijn te bevorderen

Zorg voor verspreiding van kennis & trainen van vaardigheden

Er is onvoldoende kennis bij verzorgenden en verpleegkundigen (V&V) over de rol van de urinestick bij het vaststellen van UWI. Beschikbare kennisproducten:

Kennisproduct	Ontwikkeld door
Informatieposter 'Urine stikken bij verpleeghuisbewoners'	UNO Amsterdam
Scholingsfilmpje 'UWI bij kwetsbare ouderen'	UNO Amsterdam
Zakkaartje 'Stappenplan UWI bij kwetsbare ouderen'	UNO Amsterdam
Observatie checklist 'UWI klachten bij kwetsbare ouderen die deze klachten niet (goed) kunnen aangeven'	UNO Amsterdam
Klinische les 'UWI bij kwetsbare ouderen'	Verenso
Protocol 'Urine testen met stick'	Vilans
Patiëntenbrief 'UWI en géén antibiotica'	UNO Amsterdam
Patiëntenbrief 'UWI bij kwetsbare ouderen'	Verenso

Zorg voor verspreiding van kennis & trainen van vaardigheden

Tips (1/2)!

- Denk na over welke manier van kennis overdragen past bij jouw organisatie.

Voorbeelden zijn: klinische lessen/scholingen, elearnings, inbedden in een intern opleidingsprogramma, op het intranet plaatsen, informatie ophangen (bijvoorbeeld in een teamruimte, op de afdeling of op het toilet), verwerken in protocollen, onder de aandacht brengen tijdens teambesprekingen.

- Maak iemand verantwoordelijk voor de kennisoverdracht.

Bijvoorbeeld een arts, (kwaliteits-/praktijk)verpleegkundige of de afdeling 'opleidingen'.

- Bedenk van tevoren hoe je het gaat aanpakken, wie erbij betrokken moeten worden en wat hiervoor nodig is.

Zorg voor verspreiding van kennis & trainen van vaardigheden

Tips (2/2)!

- Zorg voor evaluatiemomenten om na te gaan of de kennis ‘geland’ is.

Bijvoorbeeld door het onderwerp met enige regelmaat tijdens teamoverleg te bespreken.

- Denk na over hoe de kennis geborgd kan worden.

Bijvoorbeeld door de kennis na enige tijd opnieuw aan te bieden (‘opfrissen’) en/of onderdeel te maken van een inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers.

Punt van aandacht

Zijn er bewoners die een huisarts als (regie)behandelaar hebben? Wees je ervan bewust dat huisartsen met andere richtlijnen werken en mogelijk anders omgaan met het stikken van urine. Het is daarom van belang om huisartsen goed te betrekken bij het overdragen van kennis naar V&V.

Zorg voor goede en duidelijke werkprocessen

Tips (1/2)!

- Maak afspraken over wie opdracht geeft tot het stikken van urine.

Omdat het stikken van urine slechts in specifieke situaties nodig is, is het verstandig af te spreken dat urine alleen gestickt wordt in opdracht van of na overleg met een behandelaar van de afdeling (arts, verpleegkundig specialist en/of physician assistant).

Zorg dat er goed wordt uitgelegd waarom de afspraak er is, zodat er niet alsnog wordt gestickt 'terwijl dit eigenlijk niet mag'.

Zorg ook voor afspraken over hoe degene die opdracht geeft tot stikken bereikt kan worden, en over hoe de uitslag gecorrespondeerd wordt aan diegene.

- Maak afspraken over wie urine mogen stikken.

Zolang een medewerker voldoende kennis en vaardigheden bezit rondom het stikken van urine, maakt het niet zoveel uit wat zijn/haar opleidingsniveau is.

Zorg voor goede en duidelijke werkprocessen

Tips (2/2)!

- Denk na over de toegankelijkheid van de urinesticks.

Kijk wat past bij je zorgorganisatie. Een manier om onnodig urine stikken tegen te gaan, is om de urinesticks minder makkelijk toegankelijk te maken en/of ze alleen toegankelijk te maken voor bepaalde personen. Als er echter duidelijke werkafspraken zijn waar ook naar gehandeld wordt, hoeft het geen probleem te zijn dat urinesticks makkelijk toegankelijk zijn (en kan het juist praktisch zijn).

- Zorg dat bewoners waarbij een vermoeden op UWI is, zoveel mogelijk worden beoordeeld door vaste medewerkers. Zij zijn beter bekend met de bewoner dan tijdelijke medewerkers en kunnen daardoor beter een inschatting maken.

Om rekening mee te houden in het verbetertraject (1/2)

- Een **goede voorbereiding** is het halve werk!
- Een **goede en duidelijke communicatie** is heel belangrijk.

Wat houdt de verandering in? Wat is de reden voor de verandering? Wat wordt er verwacht?

- Verandering is vaak een lang proces, dus **geef het de tijd**.
- Zorg dat alle **relevante partijen betrokken** worden bij het proces.

Het is in ieder geval belangrijk om V&V goed te betrekken. Zo creëer je draagvlak voor de verandering en erken je de rol van V&V als sleutelfiguren rondom het vaststellen van urineweginfecties.

- Vaak verslapt de aandacht voor de verandering na enige tijd: **herhaling** is daarom belangrijk.

Om rekening mee te houden in het verbetertraject (2/2)

- Heb **begrip en erkenning** voor hoe de urinestick beleefd wordt door veel V&V, en voor wat de veranderingen voor hen betekenen.

De urinestick is iets waar veel V&V een gevoel van 'regie' over hebben. Het wordt ervaren als een laagdrempelig, eenvoudig, niet-invasief en snel toe te passen hulpmiddel. In het veranderproces is het belangrijk om te benadrukken dat deze regie niet 'afgenomen' maar 'veranderd' wordt. Dus niet: "je mag niet meer stikken" maar "je hebt een belangrijke taak in het nagaan of er UWI klachten zijn bij bewoners".

De urinestick is een 'tastbaar' iets, dat als waardevol wordt ervaren. Kijkt daarom of het wenselijk is dat er iets anders 'tastbaars' in de plaats van de urinestick komt. Voorbeelden zijn: het gebruiken van de eerder genoemde observatie checklist, het doen van de controles en het bijhouden van een vochtbalans.

Disclaimer

Deze factsheet is ontwikkeld door de sectie Universitair Netwerk Ouderenzorg (UNO) Amsterdam (www.unoamsterdam.nl) van de afdeling Ouderengeneeskunde van Amsterdam UMC.

De factsheet is ontwikkeld in 2022, in het kader van het ‘UrineSTICKs’ onderzoek naar het stikken van urine in verpleeghuizen. De inhoud van de factsheet is tot stand gekomen met input van verpleegkundigen en verzorgenden die aan dit onderzoek deelnamen. Zij zijn tevens nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van deze factsheet door via vragenlijsten feedback te geven op een eerdere versie ervan.

Voor vragen over deze factsheet kunt u contact opnemen via uno@amsterdamumc.nl.